

Формування конкурентоспроможних низових одиниць адміністративно-територіального устрою і зон їх впливу

Важливим чинником зміни життєдіяльності населення в регіонах України стане адміністративно-територіальна реформа. Для науково-обґрунтованої делімітації кордонів нових одиниць адміністративно-територіального устрою потрібне всебічне вивчення сучасної геопросторової організації суспільства, виявлення доріг її оптимізації. Новими низовими одиницями управління будуть територіальні общини, основою яких стануть сільські території, тому виявлення способів подальшого розвитку таких територій є актуальним і своєчасним. Розглянуто і проаналізовано класифікації регіонів України за рівнем їх конкурентоспроможності. Обґрунтовані головні принципи подолання депресивності сільських територій в Україні. Розроблено прогнозування розвитку адміністративних районів Тернопільської області як регіону, який входить до складу найбільш депресивних територій України, вказано на конкурентні переваги і недоліки цього регіону.

Ключові слова: адміністративно-територіальний устрій, населений пункт, територія, територіальна громада.

Постановка наукової проблеми та її значення. Нові одиниці адміністративно-територіального устрою (громади, райони, області) повинні бути самодостатніми, тобто максимально забезпечувати потреби населення на основі найбільш доцільного використання природного, економічного та соціального потенціалів території, а також досягнення сприятливої екологічної ситуації. Незалежно від територіального рівня кожна одиниця управління (а відповідно й система розселення) має бути конкурентоспроможною, тобто «забезпечувати високий рівень та якість життя мешканців й дохід власникам капіталу на основі раціонального використання регіональних конкурентних переваг та ефективної міжрегіональної конкуренції» [2, с. 55].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання конкурентоспроможності регіонів України певним чином відображено у наукових працях О. Агафоненко, І. Багрової, В. Безуглої, В. Будякова, В. Василенко, І. Журби, С. Запотоцького, Л. Ковальської, С. Шульц та ін. Однак питання конкурентоспроможності окремих територіальних громад, адміністративних районів ще мало-досліджені.

Мета статті – виявити можливості створення нових конкурентоспроможних одиниць адміністративно-територіального устрою України. Основні **завдання** дослідження:

- проаналізувати класифікації регіонів України за рівнем їх конкурентоспроможності;
- виділити головні принципи подолання депресивності сільських територій в Україні;
- розробити прогноз розвитку адміністративних районів Тернопільської області.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. До конкурентних переваг українські вчені відносять вигідне географічне положення території, рівень зовнішньоекономічних зв'язків, науково-технічний прогрес (П. Луцишин, Б. Клімчук, 1998), наявні запаси мінеральних ресурсів, значні масштаби нагромадження основних виробничих фондів у промисловості, наявність висококваліфікованої робочої сили, агроекономічні можливості для нарощування продуктів сільського господарства і товарів народного споживання, великий науковий потенціал (А. Стеченко, 2002), природні ресурси, економічний рівень, рівень життя і доходів населення, рівень розвитку соціальної інфраструктури, рівень технічного розвитку суб'єктів господарювання на конкретній території (В. Василенко, О. Агафоненко, В. Будяков, 2008). Як зазначає С. Запотоцький, це «явище складне і воно у кожному конкретному випадку пов'язане із певними особливостями регіону: географічним положенням території, рівнем розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, промисловим, інтелектуальним, соціальним потенціалом» [2, с. 65]. Учений розробив схему таких переваг для об'єктів різного рівня – мікрорівня (підприємство), мезорівня (галузь, населений пункт, регіон), макрорівня (держава) і довів, що конкурентні переваги з позицій суспільної географії є чинниками регіональної конкурентоспроможності. Серед них він виділяє: зовнішні (економічну ситуацію та економічну політику держави, політико-правові аспекти, міжнародну діяльність) і вну-

трішні (фактори місця (ресурсні), умови конкурентоспроможності (виробничі), культурні, соціально-демографічні, управлінські) чинники [2, с. 161]. Вчені доводять, що для ефективного розвитку конкурентних відносин має значення територіальна й комунікаційна доступність, наявність і обсяги ресурсного потенціалу території, умови їх використання, технології управління та ін. В межах певної території можуть виникати різні види конкуренції – між суб'єктами господарювання, населенням, видами господарської діяльності, окремими територіальними системами. Тому виникає потреба «розробити і реалізувати таку стратегію, яка б не просто відповідала пріоритетам та інтересам певних груп, а й спрямовувалась на перспективні цілі територіального розвитку з врахуванням наявної і прогнозованої економічної кон'юнктури» [4, с. 101]. Така стратегія для кожної території повинна враховувати переваги і обмежувальні чинники для її реалізації. У загальному вигляді вони представлені у таблиці для SWOT-аналізу (у ній відкинута зовнішні впливи), але для кожного територіального рівня вони можуть бути деталізовані (табл. 1).

Дуже важливо визначити стратегію розвитку одиниць нового адміністративно-територіального поділу з врахуванням чинників конкурентоздатності на кожному рівні – мікрорівні (територіальні громади), мезорівні (адміністративні райони), макрорівні (області).

На рівні територіальних громад, крім представлених стимулюючих і обмежувальних рис конкурентоздатності, важливе значення має розселення людей у різних типах поселень, із неоднаковою людністю, соціально-економічною базою, їх взаєморозміщення. Зрозуміло, що більші поселення за чисельністю населення концентрують більший соціально-економічний потенціал (демографічний, економічний, соціальний, фінансовий, інноваційний), ніж малі. Це стосується і міських та сільських поселень. Отже, система розселення територіальної громади є важливим чинником розміщення виробництва і сфери послуг, впровадження інноваційних технологій. Наявність на її території міських поселень є вагомим рисою конкурентоздатності, оскільки розвиваються інші види діяльності, ніж у сільській місцевості, запроваджуються нові технології виробництва, розвивається сфера послуг.

Розвиток виробничих кластерів, як мережених структур, сприятиме розміщенню підприємств у населених пунктах різних територіальних громад, ці пункти будуть залучені до конкуренції між окремими кластерами, забезпечуючи сукупну конкурентоспроможність всіх учасників. Дієвим засобом конкуренції територій є диверсифікація економічної діяльності. На рівні територіальних громад вона ще не може бути дуже результативною, бо в громаді превалює один вид господарської діяльності і переключитись на інші (допоміжні види) для отримання великих доходів доводиться дуже рідко. Зміна спеціалізації господарської діяльності більш характерна для районних систем. Якщо основний вид діяльності стає нерентабельним, то система може переключитись на інший, спрямувавши у нього основні фінансові кошти та утримуючи необхідний рівень його рентабельності. Це більше стосується тих громад, у яких основний вид діяльності несільсько-господарські галузі.

В останні роки українські вчені, серед них М. Барановський (2005), С. Запотоцький (2012), Б. Клімчук (2013), ведуть активний пошук способів соціально-економічного зростання регіонів України. Зокрема, М. Барановський здійснив типізацію адміністративних районів України за рівнем репресивності (сім типів) і визначив для кожного типу способи стимулювання соціально-економічного розвитку. Для цього він обґрунтував головні принципи подолання депресивності, а саме: 1) об'єктивності і відкритості; 2) концентрації ресурсів; 3) партнерства всіх органів влади у подоланні депресивності; 4) субсидіарності або розмежування відповідальності між різними органами влади; 5) селективності – вибору спеціальних програм для подолання депресивності проблемних територій; 6) активізації внутрішніх ресурсів регіонів; 7) недопустимості використання коштів програм на вирішення поточних проблем; 8) конкурентності в отриманні фінансових ресурсів; 9) узгодженості наявної нормативно-правової бази і практики регіонального розвитку; 10) міжрегіонального співробітництва; 11) інерційності; 12) програмування [1, с. 245–248]. Зважаючи на ці принципи, можна забезпечити пошук найбільш оптимальних механізмів стимулювання розвитку адміністративних районів у різних регіонах України.

Важливим засобом, що дає змогу визначити напрями соціально-економічного розвитку регіонів, є визначення рівня їх конкурентоспроможності. Зважаючи на конкурентні переваги областей України, С. Запотоцький визначив такі групи регіонів [2, с. 276]:

Основні конкурентні переваги й недоліки Тернопільської області

Умови конкуренто-спроможності	Переваги	Недоліки
Територія і суспільно-географічне положення території	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Розміщення на міжнародних транспортних магістралях Київ–Львів–Чоп. ❖ Близькість до державного кордону з Польщею (180 км), Румунією (210 км), Угорщиною (350 км), Білоруссю (300 км). ❖ Висока контактність території. ❖ Межування із 5 областями України (Хмельницькою, Рівненською, Львівською, Івано-Франківською, Чернівецькою). ❖ Знаходиться у природно-господарській зоні Лісостепу. ❖ Розміщення в основній смузі розселення України. 	<ul style="list-style-type: none"> • Порівняно невелика територія (13,8 тис. км², або 2,3 % території України). • Віддаленість від паливно-сировинних і промислових регіонів України.
Природно-ресурсний потенціал	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Високий рівень освоєності земельних ресурсів (частка сільськогосподарських угідь – 75,9 % (проти 69,1 % в Україні), рівень землезабезпечення (0,8 га ріллі на 1 жит. (в Україні – 0,9 га), рівень розораності – 62 %). ❖ Значна різноманітність мінерально-сировинних ресурсів для промисловості будівельних матеріалів. ❖ Високий рівень забезпечення природними рекреаційними ресурсами: мінеральні води, гідрологічні, кліматичні, ландшафтні, спелеологічні та ін. ❖ Наявність лісових ресурсів (лісистість – 14,3 %), що постійно збільшуються і мають переважно рекреаційне і природоохоронне значення. ❖ Середня забезпеченість водними ресурсами, високий рівень їх «чистоти» та забезпечення наявних виробництв, сільського господарства і населення. 	<ul style="list-style-type: none"> • Небагаточисельність природних ресурсів, що мають міжобласне значення – земельні й рекреаційні ресурси. • Незначна частка у ПРП мінеральних ресурсів, вони мають місцеве значення. • Низький рівень використання рекреаційних ресурсів. • Недостатні водні ресурси для водомістких виробництв у окремих частинах області.
Демографічний потенціал та особливості розселення населення	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Обсяги демографічного потенціалу значні і дають змогу розвивати в області трудові галузі виробництва. ❖ Збільшення кількості безробітного населення (рівень безробіття – 10,4 %) є чинником формування ринку праці. ❖ Високий рівень освіченості працівників (36 % населення має вищу, а 48 % – середню освіту). ❖ Сформована система розселення з густою мережею сіл (1021), невеликих міських поселень (17 міст і 17 селищ міського типу) і одним великим містом (обласний центр Тернопіль – 217 тис. осіб). ❖ Висока щільність поселень (76 поселень/1000 км²) і населення (78 осіб/км²). ❖ Значний досвід сільськогосподарської діяльності, переробки сільськогосподарської сировини, будівництва, розвитку традиційних форм господарювання (вишивання тощо). 	<ul style="list-style-type: none"> • Погіршення демографічних показників впливає на постійне зменшення чисельності населення (у 1989 р. – 1168,9 тис. осіб, у 2013 р. – 1076,3 тис. осіб). • Погіршення показників природного руху (–4,1 ‰) і механічного (сальдо міграцій у 1992 р. –2,1 %, а у 2013 р. –7,1 %). • Посилення процесів старіння населення через погіршення вікової структури (діти – 15 %, працездатне населення – 61 %, люди старшого віку – 24 %, серед сільського населення – 30 %). • Погіршення професійного рівня працівників через брак роботи за спеціальністю. • Постійне зменшення середньої людності сільських поселень (з 1989 до 2013 р. – на осіб) і вже з 1998 р. – міських (в 1998 р. Тернопіль мав 235 тис. жит, а в 2013р. – 217 тис. жит.). • Обезлюднення малих сіл. • Поширення асоціальних явищ серед населення, особливо серед молоді.

Соціально-економічний розвиток	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Зміна спеціалізації сільського господарства у районах на виробництво технічних культур (ріпак, соняшник). ❖ Реформування сільськогосподарського виробництва (46 % продуктів виробляють великі сільськогосподарські підприємства, 3 % – фермерські господарства, 51 % – індивідуальні господарства населення). ❖ Розвиток малого підприємництва у всіх галузях виробництва. ❖ Реформування сфери послуг, запровадження нових форм обслуговування населення. ❖ Впровадження іноземних інвестицій у розвиток промисловості, сільського господарства, сфери послуг. ❖ Збільшення потужностей підприємств харчової промисловості. ❖ Розвиток ринкової інфраструктури, логістики. ❖ Виникнення центрів традиційних промислів. 	<ul style="list-style-type: none"> • Закриття великих промислових підприємств машинобудування, легкої промисловості. • Зменшення обсягів виробництва у всіх галузях сільського господарства, передусім тваринництві (з 2007 р. до 2013 р. поголів'я ВРХ зменшилось на 49 %, свиней – на 8,6 %). • Незначні обсяги внутрішнього і зовнішнього інвестування виробництва. • Низький рівень інвестиційної діяльності. • Погана якість транспортних комунікацій.
--------------------------------	--	--

1) з найвищим рейтингом:

а) м. Київ – найвища концентрація фінансово-інвестиційних ресурсів, розвинене бізнес-середовище, вигідне ЕГП, високий працересурсний потенціал, значні показники продуктивності виробництва;

б) Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Запорізька, Луганська області – промислово розвинені регіони, що є інвестиційно привабливими, забезпечені природними ресурсами, з розвиненим бізнесовим середовищем та інфраструктурними об'єктами;

в) Київська, Одеська, Львівська, Полтавська області, АР Крим – регіони, що мають вигідне суспільно-географічне положення, привабливі для впровадження інвестиційних проектів;

2) з середнім рейтингом конкурентних переваг: Вінницька, Миколаївська, Черкаська, Чернігівська, Івано-Франківська, Сумська, Житомирська, Херсонська, Кіровоградська, Хмельницька області мають досить збалансовану аграрно-промислову спеціалізацію, помірну інвестиційно-інноваційну активність, забезпечені певними видами ресурсів, особливо земельними;

3) з низьким рейтингом конкурентних переваг: Закарпатська, Рівненська, Чернівецька, Волинська, Тернопільська області – території з аграрною спеціалізацією, зі знизеними показниками промислового розвитку, низькою інноваційно-інвестиційною активністю. Серед цих областей найменші конкурентні переваги має Тернопільська область, тому потрібна першочергова розробка програм її соціально-економічного розвитку, щоб вивести її зі стану депресивності до часу проведення адміністративно-територіальної реформи у нашій країні. Адже у різних проектах нового адміністративно-територіального устрою, що вже обговорювалися, Тернопільській області відводиться дуже неприваблива роль: то вона стає частиною більшого утворення, то її частинами приєднують до сусідніх областей. Ми ж на основі вивчення її суспільно-географічного положення, управлінських, виробничих і соціальних (передусім розселенських) зв'язків, соціально-економічної бази можемо стверджувати, що навіть такий невеликий регіон, як Тернопільська область може бути рівноправним у системі нового обласного поділу України за умови ефективного використання її конкурентних переваг. До них належать: зручне суспільно-географічне положення, природно-ресурсний потенціал, працересурсний потенціал, сприятливі умови для інноваційно-інвестиційної діяльності, переваги (досвід) агропромислового господарювання, сприятливе екологічне середовище, наявна система розселення з густою мережею сіл і малих міських поселень та ін. Ефективне використання цих переваг може значно підвищити рівень конкурентоспроможності Тернопільської області (табл. 1).

Таблиця 2

Прогнозування розвитку адміністративних районів Тернопільської області

Райони	Чисельність населення на 2025 р., тис. осіб	Заходи із вдосконалення		
		виробнича підсистема	соціальна підсистема	екологічна підсистема
Тернопільський	58,10	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Посилення спеціалізації сільського господарства приміського типу. ➤ Розширення сільських виробництв за рахунок винесення малих підприємств у села району. ➤ Посилення підприємницької діяльності жителів району. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Розвиток рекреаційної сфери. ➤ Підвищення рівня культури, торгівлі і побутового обслуговування населення за рахунок впровадження нових форм обслуговування населення. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Поліпшення системи водопостачання м. Тернополя. ➤ Спорудження сміттєпереробного заводу.
Підгаєцький+ Бережанський Шумський+ Кременецький Зборівський+ Козівський Гусятинський Збараський Ланівецький Підволочиський Теремблянський	39,28 61,58 56,21 35,04 38,40 18,66 28,36 44,85	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стимулювання досягнення оптимальної спеціалізації сільського господарства, розширення галузевої структури тваринництва. ➤ Розвиток малих підприємств харчової промисловості, швейних підприємств, ремонтних майстерень тощо. ➤ Реконструкція окремих промислових підприємств, які переробляють сільськогосподарську сировину і використовують трудові ресурси. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Створення освітніх і медичних кластерів із центрами у Бережанах і Чорткові. ➤ Розвиток лікувально-оздоровчої рекреації на основі використання мінеральних вод і грязей, різних форм туризму, в т. ч. сакрального. ➤ Розширення сфери послуг у всіх селах, передусім малих. ➤ Забезпечення всіх поселень закладами освіти й охорони здоров'я. ➤ Підвищення транспортної доступності населених пунктів за рахунок поліпшення якості доріг між селами. ➤ Поліпшення якості житлового фонду у селах. ➤ Оптимізація мережі освітніх і медичних закладів у селах. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Проведення заходів із зменшення забруднення ґрунту, води отрутохімікатами й добривами. ➤ Використання екологічних стежок у рекреації.
Бучацький Борщівський Заліщицький Монастирський	46,75 44,81 32,18 17,03	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Підвищення ролі тваринництва у сільському господарстві, овочівництва (тепличного і раннього). ➤ Збільшення частки крупнотоварних господарств у виробництві сільськогосподарської продукції. ➤ Розвиток конкурентоспроможних переробних підприємств харчової промисловості за рахунок залучення інвестицій. ➤ Розвиток транспортної і ринкової інфраструктури. ➤ Розвиток традиційних занять у селах (вишивання). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Розвиток різних видів рекреації на основі освоєння природних та історико-культурних ресурсів (пізнавальна, наукова, спортивна, сакральна). ➤ Розвиток соціальної сфери за рахунок нових закладів і форм обслуговування населення. ➤ Поліпшення благоустрою сільських поселень. ➤ Оптимізація мережі освітніх і медичних закладів. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Широке залучення НПП «Дністровський каньйон» до рекреаційної діяльності. ➤ Природоохоронна діяльність.

Зважаючи на переваги і т. зв. слабкі сторони ресурсозабезпечення і розвитку господарства Тернопільської області, можемо стверджувати, що її соціально-економічне піднесення буде пов'язане із розвитком високопродуктивного сільського господарства, переробною (переважно харчовою) промисловістю, рекреацією, тут можливо також розвивати трудомісткі галузі промисловості (машинобудування, швейна та ін.), виробництво будматеріалів та ін. Важливе для регіону значення матиме і сфера послуг, передусім розвиток освіти і науки. Внаслідок того, що регіон належить до «найчистіших» в Україні, тут можна виробляти екологічно чисту продукцію для потреб населення інших регіонів України, це стосується і рекреаційного господарства.

Дослідження територіальної організації господарства адміністративних районів Тернопільської області свідчить про її однорідність (табл. 2). Від загальної картини (районний центр – сільська периферія) відрізняється тільки Тернопільський район, що сформувався навколо обласного центру. Завдяки такому розміщенню в ньому спостерігаються дещо вищі показники рівня життя людей, їх зайнятості, а також дещо вищі показники розвитку овочівництва, птахівництва й молочного скотарства, ніж у інших районах (риси приміського господарства). Ще особливістю цього району є те, що обласний центр, розміщений посередині його території, є одночасно і центром району, хоча деякі районні функції розосереджені в інших міських поселеннях (Великі Бірки, Велика Березовиця). Завдяки такому розміщенню конкурентні переваги цього району дуже високі. Він і надалі має розвиватися як приміський з поглибленням такої спеціалізації. Всі інші райони мають однотипну спеціалізацію господарства (крім південних Заліщицького і Борівського, де розвивається тепличне господарство) і їх розвиток пов'язаний із розвитком аграрної сфери, рекреації і сфери послуг.

Вивчення територіальної організації господарства Тернопільської області (О. Заставецька, 1997, 2012; Д. Ткач, 1994; І. Ілляш, Д. Ткач, 2013) підтверджує той факт, що «високоурбанізовані регіони мають вищий рівень конкурентоздатності» [2, с. 297]. В умовах низькоурбанізованого регіону з одним великим містом ця закономірність підтверджується у напрямі обласний центр – периферія. За майже всіма показниками в області лідує Тернопільський район, на другому місці – райони навколо нього, а в кінці – ті райони, що розміщені на кордонах області (винятком є ті, що мають порівняно більші районні центри – Кременець, Чортків та ін.) Ці центри завдяки демографічному потенціалу, концентрації виробничих потужностей, науково-технічного потенціалу підвищують свою конкурентоздатність значно швидше, ніж менші районні центри, а відповідно і конкурентоздатність району також підвищується. Але загалом всі райони, крім Тернопільського, відсталі й депресивні [1, с. 208] та потребують стимулювання соціально-економічного розвитку. А це пов'язано зі становленням поліфункціональності сільських територій і активізацією розвитку т. з. «полюсів зростання» – міст і селищ міського типу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, нові одиниці адміністративно-територіального устрою держави повинні формуватися як конкурентоспроможні території. Це може відбутися за умови їх ефективного соціально-економічного розвитку та формування оптимальної територіальної організації розселення. А це у кожному конкретному випадку залежить від територіальних спільностей, які є основою формування систем виробництва і розселення. Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук найбільш раціональних способів подолання депресивності відсталих регіонів України.

Джерела та література

1. Барановський М. О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України : [монографія] / М. О. Барановський. – Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2009. – 396 с.
2. Запотоцький С. П. Регіональна конкурентоспроможність : суспільно-географічні засади формування / С. П. Запотоцький. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. – 424 с.
3. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії : [монографія] / О. І. Шаблій. – Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2001. – 744 с.
4. Шульц С. Економічний простір України : формування, структурування та управління / С. Шульц. – Львів : ІРД НАН України, 2010. – 408 с.

Заставецкая Леся. Формирование конкурентоспособных низовых единиц административно-территориального устройства и зон их влияния. Важным фактором изменения жизнедеятельности населения в

регионах Украины станет административно-территориальная реформа. Для научно-обоснованной делимитации границ новых единиц административно-территориального устройства необходимо всестороннее изучение современной геопрограмственной организации общества, выявление путей ее оптимизации. Новыми низовыми единицами управления будут территориальные общины, основой которых станут сельские территории, поэтому выявление путей дальнейшего развития таких территорий является актуальным и своевременным. Рассмотрены и проанализированы классификации регионов Украины по уровню их конкурентоспособности. Обоснованы главные принципы преодоления депрессивности сельских территорий в Украине. Разработано прогнозирование развития административных районов Тернопольской области как региона, который входит в состав наиболее депрессивных территорий Украины, указано на конкурентные преимущества и недостатки этого региона.

Ключевые слова: административно-территориальное устройство, населенный пункт, территория, территориальная община, население.

Zastavetska Lesya. Formation of Viable Grass-roots Units of Administrative-Territorial Structure and Zones of Influence. An important factor in the change of the population in the regions of Ukraine will be the administrative-territorial reform. For evidence-based delimitation of the boundaries of the new units of the administrative-territorial structure required a comprehensive study of contemporary geospatial social organization, identify ways to optimize it. The new grassroots management units are municipalities that have a basis rural areas as identify ways of further development of these areas is relevant and timely. Considered and analyzed the classification of regions of Ukraine in terms of their competitiveness. Analyzed the basic principles of overcoming depression in rural Ukraine. A prediction of the administrative district, Ternopil region as a region, is part of the most depressed areas of Ukraine, stated on the competitive advantages and disadvantages of this region.

Key words: administrative division, municipality, territory, local community, population.

Стаття надійшла до редколегії
06.12.2013 р.